

**โครงการคลินิกเกษตรเคลื่อนที่ในพระราชานุเคราะห์
สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร จังหวัดสตูล
สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ ๘**

๑. ความเป็นมา พระราชดำริ

การใช้เทคโนโลยีการเกษตร หรือนวัตกรรมที่เหมาะสม เป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการพัฒนาการเกษตรที่จะช่วยเพิ่มผลผลิตและสร้างแรงจูงใจในการกระตุ้นเศรษฐกิจการผลิตภาคการเกษตร โดยจำเป็นต้องมีการสร้างความเชื่อมโยงระหว่างองค์กรวิจัยและพัฒนาภาคการเกษตร ที่เป็นแหล่งบริการความรู้เฉพาะด้านกับเกษตรกรเป้าหมาย ที่จะต้องนำความรู้ วิทยาการใหม่ และการบริการทางวิชาการโดยอาศัยช่องทาง (Channel) ต่างๆ ที่สามารถให้บริการตรงความต้องการ และทันต่อเหตุการณ์ การจัดตั้งคลินิกเกษตรเคลื่อนที่ที่เป็นวิธีหนึ่งที่สามารถทำให้การบริการทางวิชาการ และการถ่ายทอดเทคโนโลยี บรรลุผลสำเร็จตามที่มุ่งหวังเร็วขึ้น ซึ่งการดำเนินงานในรูปแบบนี้จะเป็นการบูรณาการนักวิชาการแต่ละสาขา ทั้งด้านพืช ปศุสัตว์ ประมง พัฒนาที่ดิน ฯลฯ โดยอาศัยเครื่องมืออุปกรณ์เข้าช่วยในการปฏิบัติงาน สามารถเคลื่อนที่เข้าไปได้ทุกจุด สร้างแรงดึงดูดใจให้กับเกษตรกรส่วนใหญ่ในพื้นที่เป้าหมาย เป็นการกระตุ้นเกษตรกรให้เกิดการตื่นตัว และยอมรับนวัตกรรมใหม่ๆ ได้เป็นอย่างดี

ในวโรกาสที่สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ทรงมีพระชนมายุครบ ๕๐ พรรษา ในปีพุทธศักราช ๒๕๔๕ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จึงขอพระราชานุญาตจัดทำโครงการคลินิกเกษตรเคลื่อนที่กราบบังคมทูลถวายแด่สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร และทรงรับโครงการดังกล่าวไว้ในพระราชานุเคราะห์ ทรงพระราชทานพระราชานุญาตอัญเชิญพระนามาภิไธยย่อไว้ในเครื่องหมายตราสัญลักษณ์โครงการ

๒. การสนองพระราชดำริ / การเข้าร่วมโครงการของกรมวิชาการเกษตร

หน่วยงานกรมวิชาการเกษตร รับผิดชอบและเข้าร่วมออกให้บริการคลินิกเกษตรด้านพืช รวมทั้งแจกจ่ายเอกสารคำแนะนำ พันธุ์พืช สารสมุนไพรป้องกันกำจัดแมลง และสารจุลินทรีย์ป้องกันโรคพืช แก่เกษตรกรผู้เข้ารับบริการฯ และมีการติดตามผล ให้คำปรึกษาแนะนำ ตลอดจนจัดเก็บข้อมูลในพื้นที่เกษตรกร

๓. วัตถุประสงค์

๓.๑ วัตถุประสงค์ทั่วไปของโครงการ

- เพื่อให้งานวิจัยพัฒนาและงานบริการวิชาการจัดการไร่นา สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่เป้าหมายที่มีศักยภาพการผลิต ช่วยสนับสนุนกระบวนการบริหารงานเทคโนโลยีที่มุ่งเน้นเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตของเกษตรกร ช่วยแก้ไขปัญหาอุปสรรคให้เกษตรกรได้อย่างรวดเร็ว และทันต่อเหตุการณ์

- เพื่อสร้างและพัฒนาความร่วมมือระหว่างหน่วยงานวิชาการ หน่วยงานส่งเสริมและศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ในการรณรงค์ฟื้นฟูเกษตรกร และการแก้ไขปัญหา ร่วมกัน

๓.๒ วัตถุประสงค์เฉพาะในส่วนองงานวิชาการเกษตร (กรมวิชาการเกษตร)

เพื่อให้บริการแก่เกษตรกรในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคด้านการผลิตทางการเกษตรได้อย่างรวดเร็ว และทันต่อเหตุการณ์

๔. พื้นที่เป้าหมาย

๔.๑ พื้นที่เป้าหมายของโครงการ

พื้นที่จังหวัดสตูลตามแผนของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และแผนจังหวัด

๔.๒ พื้นที่เป้าหมายของงานวิชาการเกษตร (กรมวิชาการเกษตร)

พื้นที่ อำเภอละงู อำเภอท่าแพ อำเภอทุ่งหว้า และอำเภอมะนัง จังหวัดสตูล ซึ่งปฏิบัติตามแผนของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และแผนจังหวัด

๕. หน่วยงานรับผิดชอบ

๕.๑ หน่วยงานรับผิดชอบหลักของโครงการ

- สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสตูล กรมส่งเสริมการเกษตร

๕.๒ หน่วยงานวิชาการ (กรมวิชาการเกษตร)

- สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ ๘

๖. งบประมาณ

๖.๑ งบปกติกรมวิชาการเกษตร

ในปีงบประมาณ ๒๕๕๙ ได้รับการจัดสรรงบประมาณ จำนวน ๕๐,๐๐๐ บาท

๗. ผลการดำเนินงาน

๗.๑ กิจกรรมถ่ายทอดเทคโนโลยี

ในปีที่ผ่านมา (ตุลาคม ๒๕๕๘ - กันยายน ๒๕๕๙) สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ ๘ ร่วมปฏิบัติงานโครงการคลินิกเกษตรเคลื่อนที่ฯ ตามแผนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และสนับสนุนแผนโครงการจังหวัดเคลื่อนที่ฯ ของจังหวัดสตูล รวมทั้งสิ้น จำนวน ๔ ครั้ง โดยได้ร่วมออกให้บริการวิชาการด้านพืชและร่วมจัดนิทรรศการ เพื่อถ่ายทอดความรู้และให้คำแนะนำเกษตรกรเกษตรกร ซึ่งมีเกษตรกรเข้ารับบริการในคลินิกพืช (คลินิกเกษตร ๐๒) จำนวน ๔๑๑ ราย และได้มีการติดตามให้บริการแก้ไขปัญหาในพื้นที่เกษตรกร (คลินิกเกษตร ๐๕) จำนวน ๖๙ ราย (ตารางที่ ๑)

เกษตรกรที่เข้ารับบริการในคลินิกพืชส่วนใหญ่มาขอรับเอกสารคำแนะนำทางวิชาการ และรับปัจจัยการผลิต (เมล็ดพันธุ์ข้าวโพดข้าวเหนียว) สำหรับเกษตรกรที่มีปัญหาด้านการผลิตพืช และได้เข้ามาขอรับคำแนะนำ มีจำนวน ๑๔๕ ราย ปัญหาที่พบ ได้แก่ เพลี้ยไฟทำลายต้นพริก โดยดูตุกีนน้ำเลี้ยงจากส่วนของพืช

เช่น ยอด ใบอ่อน และตาดอกอ่อน ทำให้ใบหงิก จำนวน ๔๔ ราย คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๓๔ โรคแอนแทรคโนส ในพริก จำนวน ๑๔ ราย คิดเป็นร้อยละ ๙.๖๕ แมลงวันผลไม้ ทำลายผลพริก ทำให้ผลเน่า ร่วงหล่น จำนวน ๑๔ ราย คิดเป็นร้อยละ ๙.๖๕ เพลี้ยอ่อนดูดกินน้ำเลี้ยงที่ใบอ่อน ยอดอ่อน ช่อดอกพริก จำนวน ๖ ราย คิดเป็นร้อยละ ๔.๑๔ ไรขาว ดูดกินน้ำเลี้ยงในส่วนอ่อนๆ ของพริก ทำให้ต้นพริกหงิกงอ จำนวน ๒ ราย คิดเป็นร้อยละ ๑.๓๘ ต้นพริกยืนต้นตายเนื่องจากแล้ง จำนวน ๑ ราย คิดเป็นร้อยละ ๐.๖๙ และโรครากเน่าในพริก จำนวน ๑ ราย คิดเป็นร้อยละ ๐.๖๙ เพลี้ยอ่อนดูดกินน้ำเลี้ยงที่ใบอ่อน ยอดอ่อน ช่อดอก และฝักอ่อน ในพืชตระกูลถั่ว (ถั่วฝักยาว ถั่วพู) จำนวน ๒๑ ราย คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๔๘ หนอนกัดกินใบของพืชผักสวนครัว จำนวน ๑๕ ราย คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๓๔ เพลี้ยอ่อนดูดกินน้ำเลี้ยงที่ใบอ่อน ยอดอ่อน ช่อดอกของพืชผักสวนครัว จำนวน ๓ ราย คิดเป็นร้อยละ ๒.๐๗ หนอนเจาะผลมะเขือ จำนวน ๕ ราย คิดเป็นร้อยละ ๓.๔๕ ราแป้งในมะเขือ จำนวน ๒ ราย คิดเป็นร้อยละ ๑.๓๘ อาการเหี่ยวในมะเขือ ซึ่งอาจเกิดจากเพลี้ยไฟฝ้าย หรือเพลี้ยจักจั่นฝ้าย ดูดกินน้ำเลี้ยง ทำให้ใบเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาล และเหี่ยวแห้ง จำนวน ๑ ราย คิดเป็นร้อยละ ๐.๖๙ โรคใบด่างจุดวงแหวนมะละกอ จำนวน ๔ ราย คิดเป็นร้อยละ ๒.๗๖ เพลี้ยแป้งในมะละกอ จำนวน ๑ ราย คิดเป็นร้อยละ ๐.๖๙ โรคราน้ำค้างในพืชตระกูลแตง (ฟักทอง บวบ) จำนวน ๒ ราย คิดเป็นร้อยละ ๑.๓๘ หนอนเจาะผลแตงโม จำนวน ๑ ราย คิดเป็นร้อยละ ๐.๖๙ เพลี้ยไฟทำลายต้นเมล่อน โดยดูดกินน้ำเลี้ยงที่ส่วนของยอด ใบอ่อน และตาดอกอ่อน จำนวน ๑ ราย คิดเป็นร้อยละ ๐.๖๙ หนอนเจาะฝักข้าวโพด จำนวน ๒ ราย คิดเป็นร้อยละ ๑.๓๘ หนอนเจาะต้นมะนาว จำนวน ๑ ราย คิดเป็นร้อยละ ๐.๖๙ เพลี้ยอ่อนดูดกินน้ำเลี้ยงที่ใบอ่อน ยอดอ่อน และช่อดอกมะนาว จำนวน ๑ ราย คิดเป็นร้อยละ ๐.๖๙ หนอนซอนใบส้ม ทำลายใบที่ยอดอ่อนและผลอ่อนของส้มโอ จำนวน ๑ ราย คิดเป็นร้อยละ ๐.๖๙ แมลงวันทองทำลายผลแก้วมังกร ทำให้ผลเน่า จำนวน ๑ ราย คิดเป็นร้อยละ ๐.๖๙ และเพลี้ยแป้งในสับปะรด โดยดูดกินน้ำเลี้ยงที่บริเวณโคนต้นและราก จำนวน ๑ ราย คิดเป็นร้อยละ ๐.๖๙ ซึ่งเจ้าหน้าที่ได้ให้คำแนะนำแก่เกษตรกรในการปฏิบัติเบื้องต้นตามเอกสารคำแนะนำทางวิชาการ เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาในพืชนั้นๆ ดังตารางที่ ๒

ส่วนการติดตามให้บริการแก้ปัญหาในพื้นที่เกษตรกร จำนวน ๖๙ ราย พบว่า เกษตรกรมีปัญหาด้านโรคราสนิม และเพลี้ยอ่อนดำ ในถั่วฝักยาว จำนวน ๑๑ ราย คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๙๔ หนอนกัดกินทำลายใบพืชผัก จำนวน ๑๐ ราย คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๔๙ สัตว์ศัตรูพืช เช่น หนู กัดทำลายฝักข้าวโพด จำนวน ๗ ราย คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๑๔ หนอนเจาะลำต้น และฝักข้าวโพด จำนวน ๕ ราย คิดเป็นร้อยละ ๗.๒๕ โรคราน้ำค้างในพืชตระกูลแตง (แตงกวา บวบ) จำนวน ๗ ราย คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๑๔ โรคใบหงิกเหลืองในบวบ จำนวน ๔ ราย คิดเป็นร้อยละ ๕.๘๐ เพลี้ยไฟในพืชตระกูลแตง (แตงโม แตงกวา) จำนวน ๓ ราย คิดเป็นร้อยละ ๔.๓๕ พริก มีอาการใบหงิก ยืนต้นตาย และผลเน่าเสีย จำนวน ๓ ราย คิดเป็นร้อยละ ๔.๓๕ มะเขือ ใบหงิก และหนอนเจาะผล จำนวน ๓ ราย คิดเป็นร้อยละ ๔.๓๕ และเกษตรกรไม่มีปัญหาเกี่ยวกับโรคและแมลงศัตรูพืช (สามารถควบคุมได้) เนื่องจากเกษตรกรได้มีการทำน้ำหมักสมุนไพร และสารสกัดสมุนไพร เพื่อนำมาใช้ในการป้องกันกำจัดแมลงและโรคในพืชผัก จำนวน ๑๖ ราย คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๑๙ (ตารางที่ ๓) สำหรับเกษตรกรที่ปัญหาเจ้าหน้าที่ได้ให้คำแนะนำ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืชนั้นๆ ดังตารางที่ ๔

ตารางที่ ๑ การออกให้บริการโครงการคลินิกเกษตรเคลื่อนที่ฯ จังหวัดสตูล (ต.ค. ๕๘ - มิ.ย. ๕๙)

ครั้งที่	วัน/เดือน/ปี	สถานที่	เกษตรกร ใช้บริการ	ติดตาม ต่อเนื่อง (คลินิก ๐๕)
๑	๒๔ ธ.ค. ๕๘	โรงเรียนบ้านควนฟ้าแลบ หมู่ที่ ๖ ต.กำแพง อ.ละงู จ.สตูล	๓๓ ราย	๑๒ ราย
๒	๒๔ มี.ค. ๕๙	โรงเรียนบ้านสาครเหนือ หมู่ที่ ๔ ต.สาคร อ.ท่าแพ จ.สตูล	๑๖๖ ราย	๕๗ ราย
๓	๔ พ.ค. ๕๙	โรงเรียนทุ่งหว้าวรวิทย์ หมู่ที่ ๔ ต.ป่าแก่บ่อหิน อ.ทุ่งหว้า จ.สตูล	๑๕๗ ราย	-
๓	๓ ส.ค. ๕๙	ศูนย์เรียนรู้ชุมชนฝั่ง 15 หมู่ที่ 7 ต.นิคมพัฒนา อ.มะนังจ.สตูล	๕๕ ราย	-
รวม			๔๑๑ ราย	๖๙ ราย

ตารางที่ ๒ ปัญหา และการให้คำแนะนำแก่เกษตรกรที่เข้ารับบริการในคลินิกพืช (คลินิกเกษตร ๐๒)

ชนิดพืช	ปัญหา	จำนวน (ราย)	คำแนะนำ/แนวทางการแก้ปัญหา
พริก	เพลี้ยไฟ ดูดกินน้ำเลี้ยงจากส่วนของพืช เช่น ยอด ใบอ่อน และตาดอกอ่อนทำให้ใบหงิก	๔๔	หมั่นตรวจดูตัวเพลี้ยไฟ หากพบเพลี้ยไฟ ๑๐ ตัวขึ้นไป ให้เพิ่มความชื้นโดยการให้น้ำหากกระบาดรุนแรง ฉีดพ่นด้วยสารกำจัดแมลง เช่น คาร์บาริล อิมิดาโคลพริด เป็นต้น
	โรคแอนแทรกโนส	๑๔	๑. ปลูกพืชหมุนเวียนทุก ๒-๓ ปี ๒. กรณีที่เก็บเมล็ดพันธุ์เอง ต้องเลือกเก็บเมล็ดจากต้นที่ไม่เป็นโรค ๓. ก่อนหว่านคลุกเมล็ดด้วยสารป้องกันกำจัดเชื้อรา เช่น เบนโนมิล แมนโคเซบ เป็นต้น ๔. พ่นด้วยสารป้องกันกำจัดโรคพืช เช่น เบนโนมิล คาร์เบนดาซิม เป็นต้น
	แมลงวันผลไม้ ทำลายผลพริก ทำให้ผลเน่า ร่วงหล่น	๑๔	ใช้เหยื่อล่อแมลงวันผลไม้ โดยใช้โปรตีนไฮโดรไลเซต ๒๐๐ มล. ผสมกับ malathion ๗๐ มล. /น้ำ ๒๐ ลิตร พ่นเป็นจุด หรือบนใบพืช ๗ วัน/ครั้ง
	เพลี้ยอ่อนดูดกินน้ำเลี้ยงที่ใบอ่อน ยอดอ่อน ช่อดอกพริก	๖	หมั่นตรวจดูใต้ใบ หรือยอดอ่อน หากพบการระบาด ควรฉีดพ่นด้วยสารคาร์โบซัลแฟน อิมิดาโคลพริด เป็นต้น
	ไรขาว ดูดกินน้ำเลี้ยงในส่วนอ่อนๆของ	๒	หมั่นตรวจดูการระบาด หากพบไรขาวบนยอดอ่อนพริก

	พริก ทำให้ต้นพริกหงิกงอ		เพียงเล็กน้อย ให้ฉีดพ่นด้วยสารสกัดสมุนไพร เช่น สารสกัดจากสะเดา แต่ถ้าพบ ๕-๑๐ ตัว ให้ฉีดพ่นด้วยสารเคมี อามิทรราช หรือไมแทค
	ตายจากภัยแล้ง	๑	ควรวางแผนการปลูกในช่วงที่มีปริมาณน้ำพอเพียง
	รากเน่า	๑	๑. ถอนต้นที่เป็นโรคนำไปเผาทำลาย ๒. ใส่ปูนขาวก่อนปลูกเพื่อปรับสภาพดิน ๓. ใช้เทอราคลอ เทอราคลอซูเปอร์เอ็กซ์ หรือบาซิลลัส ซับทิลิส ผสมน้ำรดดิน ควรทำต่อหลุม ๔. ถ้ามีโรคระบาด ให้ปลูกพืชหมุนเวียน อย่างน้อย ๕ ปี
พืชตระกูลถั่ว (ถั่วฝักยาว/ถั่วพู)	เพลี้ยอ่อนดูดกินน้ำเลี้ยงที่ใบอ่อนยอดอ่อน ช่อดอก และฝักอ่อน	๒๑	หมั่นสำรวจแปลงอย่างสม่ำเสมอ หากพบระบาดรุนแรงให้ใช้สารเคมีฉีดพ่น เช่น ไตรอะโซฟอส(ออสตาธีออน 40 อีซี 40% EC) อัตรา ๔๐ มล./น้ำ ๒๐ ลิตร หรือ คาร์โบซัลแฟน (พอสซ์ 20% EC) อัตรา ๕๐ มล./น้ำ ๒๐ ลิตร หรือ แลมบ์ดาไซฮาโลทริน (คาราเต้ 2.5 อีซี 2.5% EC) อัตรา ๑๐ มล./น้ำ ๒๐ ลิตร

ตารางที่ ๒ ปัญหา และการให้คำแนะนำแก่เกษตรกรที่เข้ารับบริการในคลินิกพืช (ต่อ)

ชนิดพืช	ปัญหา	จำนวน (ราย)	คำแนะนำ/แนวทางการแก้ปัญหา
พืชผักสวนครัว	หนอนกัตกินใบ	๑๕	หากพบหนอน ให้ใช้มือบีบทำลาย หรือใช้สารสกัดจากใบหรือเมล็ดสะเดาฉีดพ่น
	เพลี้ยอ่อนดูดกินน้ำเลี้ยงที่ใบอ่อนยอดอ่อน ช่อดอก	๓	ให้ใช้น้ำยาล้างจาน ๑๕ ซีซี ผสมน้ำ ๒๐ ลิตร ฉีดพ่นได้เป็นเวลาเย็น
มะเขือ	หนอนเจาะผลมะเขือ กัตกินยอดมะเขือ และทำลายผลมะเขือ	๕	๑. หมั่นตรวจแปลง เก็บยอดและผลที่ถูกทำลายทิ้ง ๒. ถ้าพบยอดเหี่ยว ๓-๕ % หรือผลอ่อนถูกทำลาย ๕-๑๐ % ให้ใช้ซีตาไซเพอร์เมทริน (ฟิวเรีย 18% EC) หรือคาร์โบซัลแฟน (พอสซ์ 20% EC) อัตรา ๓๐ และ ๕๐ มล./น้ำ ๒๐ ลิตร ตามลำดับ
	ราแป้งบนผิวใบมีลักษณะเป็นผงสีขาว ถ้าเป็นรุนแรงทำให้ใบแห้งตาย	๒	ตัดแต่งกิ่ง ใบ ให้โปร่ง เก็บรวบรวมเศษซากพืชที่เป็นโรคเผาทำลายเพื่อลดการแพร่กระจายของโรค หรือใช้สารป้องกัน

		กำจัดโรคพืชบนโนมิลผสมน้ำฝนในระยะเวลาที่มีการระบาดของ ราอย่างสม่ำเสมอ
อาการเหี่ยว อาจเกิดจากเพลี้ยไฟฝ้าย หรือเพลี้ยจักจั่นฝ้าย ดูดกินน้ำเลี้ยง ทำให้ใบเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาล และเหี่ยว แห้งในที่สุด	๑	๑. ควรเพิ่มความชื้น โดยการให้น้ำ อย่าปล่อยให้พืชขาดน้ำ ๒. ถ้าพบเพลี้ยไฟที่ยอดหรือดอกหรือผลอ่อน ให้ใช้อิมิตา โคลพริด (คอนฟดอร์ 100 เอสแอล 10% SL) อัตรา ๒๐-๔๐ กรัม/ น้ำ ๒๐ ลิตร หรือ อีมาแม็กตินเบนโซเอต (โพรเคลม 1.92% EC) อัตรา ๓๐ มล./น้ำ ๒๐ ลิตร ๓. ใช้สารสกัดสะเดา 0.1% อัตรา ๒๐๐ มล./น้ำ ๒๐ ลิตร ๔. ถ้าพบตัวอ่อนเพลี้ยจักจั่นฝ้ายมากกว่า ๑ ตัว/ใบ ให้ใช้ อิมิตาโคลพริด (คอนฟดอร์ 100 เอสแอล 10% SL) อัตรา ๒๐-๔๐ มล./น้ำ ๒๐ ลิตร หรือไดโนทีฟูแรน (สตาร์เกิล 10% WP) อัตรา ๑๐ กรัม/น้ำ ๒๐ ลิตร หรือ ทีโอเฟนพรอกซ์ (ทีบรอน 20% EC) อัตรา ๓๐ มล./น้ำ ๒๐ ลิตร
มะละกอ	โรคใบด่างจุดวงแหวน	๔ ๑. ทำลายต้นที่เป็นโรค โดยการเผาหรือฝังดิน ๒. ปลุกพันธุ์ที่ต้านทานโรคนี (ปากช่อง 1, แยกดำ, ท่าพระ) ๓. ควรกำจัดวัชพืชในบริเวณที่ปลูกให้หมด เพื่อป้องกันไม่ให้ เป็นที่อยู่อาศัยของพวกเพลี้ยอ่อน ซึ่งเป็นแมลงพาหะ และ ควรปลูกห่างจากพืชตระกูลแตง ๔. ปลุกพืชอาหารเพลี้ยอ่อน เช่น ข้าวโพด ถั่ว ถั่วฝักยาว รอบ แปลงปลูก โดยเฉพาะด้านเหนือลมเพื่อเป็น กำบังให้เพลี้ย อ่อนเข้าดูดกิน และสูญเสียการถ่ายเชื้อไวรัสเข้าสู่มะละกอ

ตารางที่ ๒ ปัญหา และการให้คำแนะนำแก่เกษตรกรที่เข้ารับบริการในคลินิกพืช (ต่อ)

ชนิดพืช	ปัญหา	จำนวน (ราย)	คำแนะนำ/แนวทางการแก้ปัญหา
มะละกอ	เพลี้ยแป้งดูดกินน้ำเลี้ยงจากยอด และผล ทำให้มะละกอไม่ติดผล หรือหากติดผล แล้ว ผลจะชะงักการเจริญเติบโต	๑	ใช้น้ำฝนให้ถูกตัวอย่างแรง เพลี้ยแป้งก็จะหลุดจากต้น มะละกอ และสำหรับการใช้สารเคมี สามารถใช้มาลาไธออน ๐.๕ กก. หรือ ไดอะซินอน ๒๐๐ กรัม หรือ ทรีไธออน ๒๐๐ กรัม ผสมกับน้ำ ๔๕๐ ลิตร พ่นทุก ๓-๔ สัปดาห์ต่อครั้ง
พืช ตระกูลแตง (ฟักทอง/	โรคราน้ำค้าง	๒	๑. ใช้เมล็ดพันธุ์ปราศจากเชื้อ หรือแช่เมล็ดในน้ำอุ่น อุณหภูมิ ๕๐ องศาเซลเซียส นาน ๒๐-๓๐ นาที ก่อนปลูก หรือคลุกเมล็ดด้วยสารป้องกันกำจัดโรคพืช เมทาแลกซิล

บวบ)			หรือเมทาแลกซิล + แมนโคแซบ ๒. จัดระยะปลูกให้เหมาะสม ไม่ปลูกพืชแน่นจนเกินไป เพื่อให้มีการระบายอากาศในแปลง ๓. เมื่อพบอาการของโรคในแปลง ควรฉีดพ่นด้วยสาร ป้องกันกำจัดโรคพืช เช่น เมทาแลกซิล แมนโคแซบ คลอโรทาโรนีส
แตงโม	หนอนเจาะผล	๑	หากพบระบาดรุนแรง ให้ฉีดพ่นด้วยสารกำจัดแมลง เช่น อโซทริน แลนเนท ทามารอน เป็นต้น
เมล่อน	เพลี้ยไฟ ทำลายต้นเมล่อน โดยดูดกิน น้ำเลี้ยงจากส่วนของพืช เช่น ยอด ใบอ่อน และตาดอก	๑	ให้น้ำอย่างสม่ำเสมอ ควบคุมไปกับการใช้สารเคมี โดยการ ใช้ซอสแมค ๓๐ ซีซี + สารน้ำมันดีซีตรอน พลัส ๕๐ ซีซี ต่อ น้ำ ๒๐ ลิตร หรืออาจใช้สารเคมี อื่นๆ ควบคุมกันไป เช่น ทามารอน แอมมีรอน นูวาครอน อะโซทริน แลนเนท เมซูโรล
ข้าวโพด	หนอนเจาะฝักข้าวโพด	๒	จะสังเกตเห็นได้ในช่วงข้าวโพดออกไหม ซึ่งจะพบว่าไหม ข้าวโพดที่ปลายฝักจะขาด หนอนจะอาศัยอยู่ในฝักที่บริเวณ ปลายฝัก ให้ใช้มือบีบบริเวณปลายฝักทำลายหนอน ไม่ แนะนำให้ใช้สารฆ่าแมลง เนื่องจากจะเป็นอันตรายต่อ ผู้บริโภค
มะนาว	หนอนเจาะต้น	๑	ให้ทำการตัดแต่งกิ่งที่เสียทิ้งเมื่อพบว่าแห้ง ส่วนอื่นๆ ให้ หมั่นตรวจดู หากพบรอยเจาะ ใช้สารฆ่าแมลงหยอดรู หรือ อาจใช้ฟูราดานโรยรอบๆ ทรงพุ่ม
	เพลี้ยอ่อนดูดกินน้ำเลี้ยงที่ใบอ่อน ยอดอ่อน และช่อดอก	๑	หากมีจำนวนมากให้ใช้วิธีจับ หรือเขย่ากิ่งเบาๆ โดยหา วัสดุมารองที่พื้น แล้วนำไปทำลายเสีย แต่ถ้าพบในปริมาณที่ มากให้พ่นสารคาร์บาริล เช่น เซฟวิน 85% WP หรือใช้สาร ไรอะมีโทแซม เช่น แอคทาร่า เป็นต้น

ตารางที่ ๒ ปัญหา และการให้คำแนะนำแก่เกษตรกรที่เข้ารับบริการในคลินิกพืช (ต่อ)

ชนิดพืช	ปัญหา	จำนวน (ราย)	คำแนะนำ/แนวทางการแก้ปัญหา
ส้มโอ	หนอนชอนใบส้ม ทำลายใบที่ยอดอ่อน	๑	๑. ใบอ่อนส้มโอที่ถูกหนอนทำลายมาก ควรตัดเผาไฟ

	และผลอ่อนของส้มโอ		เพื่อลดปริมาณหนอนในรุ่นต่อไป ๒. ในระยะที่ส้มโอแตกใบอ่อน ถ้าพบการทำลายของหนอนชอนใบมากกว่า ๕๐% ของยอดสำรวจ ทำการพ่นสารฆ่าแมลง เช่น petroleum spray oil (SK99 Enspray 83.9% EC) อัตรา ๔๐ มล., Clothianidin (Danthosu 16% WSG) อัตรา ๕ กรัม, imidacloprid (Provado 70% WG) อัตรา ๐.๕ กรัม, thiamethoxam (Actara 25WG 25% WG) อัตรา ๕ กรัม หรือ imidacloprid (Confidor 00SL 10% SL) อัตรา ๘ มล. /น้ำ ๒๐ ลิตร พ่นให้ทั่วทั้งต้น
แก้วมังกร	แมลงวันทองจะวางไข่ภายในผล ทำให้ผลแก้วมังกรเน่าเสีย	๑	ห่อผลในระยะที่ผลมีอายุประมาณ ๒๐ วัน หลังดอกบาน (เริ่มจะเปลี่ยนสี) ด้วยถุงทำจากมุ้งพลาสติกสีฟ้า ขนาด ๓๐ x ๔๕ เซนติเมตร
สับปะรด	เพลี้ยแป้ง ทำลายโดยดูดกินน้ำเลี้ยงที่บริเวณโคนต้นและราก	๑	๑. ชุบหน่อพันธุ์ด้วยสารฆ่าแมลง เช่น dinotefuran, thiamethoxan และ imidacloprid อัตรา ๕๐, ๔ และ ๔ กรัม/น้ำ ๒๐ ลิตร ๒. หากพบการระบาด ให้พ่นเฉพาะจุดที่พบเพลี้ยแป้ง ด้วยสารฆ่าแมลง เช่น thiamethoxan, imidacloprid, dinotefuran, acetamiprid อัตรา ๒.๕, ๒๐, ๒๐, และ ๑๐ กรัม หรือ มิลลิลิตร / น้ำ ๒๐ ลิตร ตามลำดับ

ตารางที่ ๓ จำนวนเกษตรกรที่มีปัญหาในด้านต่างๆ (เกษตรกร ๖๙ ราย)

ปัญหา	จำนวนเกษตรกร (ราย)	คิดเป็นร้อยละ
ถั่วฝักยาว (โรคราสนิม เพลี้ยอ่อนดำ)	๑๑	๑๕.๙๔
หนอนก่อกินทำลายใบพืชผัก	๑๐	๑๔.๔๙
สัตว์ศัตรูพืชกัดทำลายผักข้าวโพด เช่น หนู	๗	๑๐.๑๔
โรคราน้ำค้างพืชตระกูลแตง (แตงกวา บวบ)	๗	๑๐.๑๔
หนอนเจาะลำต้น และฝักข้าวโพด	๕	๗.๒๕
โรคใบหงิกเหลืองในบวบ	๔	๕.๘๐
เพลี้ยไฟในพืชตระกูลแตง (แตงโม แตงกวา)	๓	๔.๓๕
พริก มีอาการใบหงิก ยืนต้นตาย และผลเน่าเสีย	๓	๔.๓๕
มะเขือใบหงิก หนอนเจาะผล	๓	๔.๓๕
ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับโรคและแมลงศัตรูพืช (ควบคุมได้)	๑๖	๒๓.๑๙

ตารางที่ ๔ ปัญหา และคำแนะนำในการติดตามให้บริการในพื้นที่เกษตรกร (คลินิกเกษตร ๐๕)

ชนิดพืช	ปัญหา	คำแนะนำ/แนวทางการแก้ปัญหา
ถั่วฝักยาว	โรคราสนิม	๑. ไม่ปลูกพืชแน่นเกินไป ๒. ทำความสะอาดแปลงปลูก กำจัดเศษซากพืชที่เป็นโรค ๓. เมื่อพบโรคราบดในแปลง ให้ใช้กำมะถันผงชนิดละลายน้ำอัตรา ๓๐-๔๐ กรัม/น้ำ ๒๐ ลิตร พ่นสัปดาห์ละครั้ง ไม่ควรใช้ในขณะแดดร้อนจัด และห้ามผสมสารเคมีชนิดอื่น หรือออกซีคาร์บอกซิน อัตรา ๑๐-๒๐ กรัม/น้ำ ๒๐ ลิตร
	เพลี้ยอ่อนดำดูดกินน้ำเลี้ยงที่ใบอ่อน ยอดอ่อน ช่อดอก และฝักอ่อน	หมั่นสำรวจแปลงอย่างสม่ำเสมอ หากพบระบาดรุนแรงให้ใช้สารเคมีฉีดพ่น เช่น ไตรอะโซฟอส (ออสตาธิออน 40 อีซี 40% EC) อัตรา ๔๐ มล./น้ำ ๒๐ ลิตร หรือ คาร์โบซิลแฟน (พอสซ์ 20% EC) อัตรา ๕๐ มล./น้ำ ๒๐ ลิตร หรือแลมบ์ด้าไซฮาโลทริน (คาราเต้ 2.5 อีซี 2.5% EC) อัตรา ๑๐ มล./น้ำ ๒๐ ลิตร
พืชผัก	หนอนกัดกินทำลายใบ	หากพบหนอน ให้ใช้มือบีบทำลาย หรือใช้สารสกัดจากใบหรือเมล็ดสะเดาฉีดพ่น
ข้าวโพด	สัตว์ศัตรูพืชกัดทำลายฟักข้าวโพด เช่น หนู	๑. อนุรักษ์ศัตรูธรรมชาติของหนู เช่น นกฮูก นกเค้าแมว เขี้ยว และงูชนิดต่างๆ ๒. ใช้สารเคมี ซึ่งมี ๒ ประเภท ได้แก่ ประเภทออกฤทธิ์เร็ว เช่น ซิงค์ฟอสไฟด์ 80% ผสมกับอาหารหรือซิงค์ฟอสไฟด์ 2% ที่อยู่ในรูปเหยื่อพิษสำเร็จรูปเป็นก้อน และประเภทออกฤทธิ์ช้า เช่น โปรโคพาควม โพลคูมาเฟน โพรมาติโอโลน โดยนำไปวางตามแนวชายป่า หรือตามร่องรอยของหนู จุดละ ๑ ก้อนหรือ ๑ ถุง ห่างกันประมาณ ๕-๑๐ เมตร และควรทำพร้อมๆ กันเป็นผืนใหญ่
	หนอนเจาะลำต้น และฝักข้าวโพด	จะสังเกตเห็นได้ในช่วงข้าวโพดออกใหม่ ซึ่งจะพบว่าไหมข้าวโพดที่ปลายฝักจะขาด หนอนจะอาศัยอยู่ในฝักที่บริเวณปลายฝัก ให้ใช้มือบีบบริเวณปลายฝักทำลายหนอน ไม่แนะนำให้ใช้สารฆ่าแมลง เนื่องจากจะเป็นอันตรายต่อผู้บริโภค
พืชตระกูล	ราน้ำค้าง (แตงกวา บวบ)	๑. ใช้เมล็ดพันธุ์ปราศจากเชื้อ หรือแช่เมล็ดในน้ำอุ่นอุณหภูมิ ๕๐ องศา

แต่ง	เซลเซียส นาน ๒๐-๓๐ นาที ก่อนปลูก หรือคลุกเมล็ดด้วยสารป้องกันกำจัดโรคพืช เมทาแลกซิล หรือเมทาแลกซิล + แมนโคแซบ
	๒. จัดระยะปลูกให้เหมาะสม ไม่ปลูกพืชแน่นจนเกินไป เพื่อให้มีการระบายอากาศในแปลง
	๓. เมื่อพบอาการของโรคในแปลง ควรฉีดพ่นด้วยสารป้องกันกำจัดโรคพืช เช่น เมทาแลกซิล แมนโคแซบ คลอโรทาโรนิล

ตารางที่ ๔ ปัญหา และคำแนะนำในการติดตามให้บริการในพื้นที่เกษตรกร (ต่อ)

ชนิดพืช	ปัญหา	คำแนะนำ/แนวทางการแก้ปัญหา
พืชตระกูล แตง	ใบหงิกเหลือง (บวบ)	๑. ถอนและทำลายต้นเป็นโรคในแปลงปลูกทันทีที่พบ ๒. กำจัดวัชพืชที่เป็นพืชอาศัยของไวรัสทั้งในแปลงและนอกแปลงปลูก ๓. พ่นสารกำจัดแมลงเมื่อพบแมลงหิวขาขนาดเล็ก เช่น อิมิดาโคลพริด หรือไตรอะโซฟอส หรือคาร์โบซัลแฟน
	เปลี้ยไฟ (แตงโม แตงกวา)	๑. ให้เพิ่มความชื้นในแปลงปลูก โดยให้น้ำเป็นฝอยตอนเช้าและเย็น ๒. ใช้สารฆ่าแมลง เช่น สารสตาร์เกิล-จี ซัลแฟน ๑ ซ่อนชา/หลุม ใส่พร้อมกับการหยอดเมล็ดจะป้องกันได้ ๒ สัปดาห์ ๓. หากเริ่มระบาด ให้ใช้สารกำจัดแมลง เช่น คาร์บาริล อิมิดาโคลพริด เป็นต้น
พริก	เปลี้ยไฟ ดูดกินน้ำเลี้ยงจากส่วนของพืช เช่น ยอด ใบอ่อน และตาดอกอ่อนทำให้ใบหงิก	หมั่นตรวจดูตัวเปลี้ยไฟ หากพบเปลี้ยไฟ ๑๐ ตัวขึ้นไป ให้เพิ่มความชื้นโดยการให้น้ำหากระบาดรุนแรง ฉีดพ่นด้วยสารกำจัดแมลง เช่น คาร์บาริล อิมิดาโคลพริด เป็นต้น
	แมลงวันผลไม้ ทำลายผลพริก ทำให้ผลเน่า ร่วงหล่น	ใช้เหยื่อล่อแมลงวันผลไม้ โดยใช้โปรตีนไฮโดรไลเซต ๒๐๐ มล. ผสมกับ malathion ๗๐ มล. /น้ำ ๒๐ ลิตร พ่นเป็นจุด หรือบนใบพืช ๗ วัน/ครั้ง
มะเขือ	ใบหงิก เกิดจากแมลงหิวขาอายุสามกินน้ำเลี้ยงจากใบ ทำให้ใบหงิกงอและเหี่ยวแห้ง	ถ้าพบแมลงหิวขาอายุสามตัวเต็มวัยมากกว่า ๕ ตัว/ใบ ให้ใช้อิมิดาโคลพริด อัตรา ๔๐ มล./น้ำ ๒๐ ลิตร หรือฟีโปรนิล อัตรา ๔๐ มล./น้ำ ๒๐ ลิตร
	หนอนเจาะผลมะเขือ	๑. หมั่นตรวจแปลง เก็บยอดและผลที่ถูกทำลายทิ้งจะช่วยลดการระบาด ๒. ถ้าพบยอดเหี่ยว ๓-๕ % หรือผลอ่อนถูกทำลาย ๕-๑๐ % ให้ใช้

	ซีตาไซเปอร์เมทริน (พิวเรีย 18% EC) หรือคาร์โบซัลแฟน (พอสซ์ 20% EC) อัตรา ๓๐ และ ๕๐ มล. /น้ำ ๒๐ ลิตร ตามลำดับ

๘. ผลสำเร็จ / ผลสัมฤทธิ์ของโครงการ

- เกษตรกรที่เข้ารับบริการฯ ได้รับคำแนะนำทางวิชาการแล้วนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ และพัฒนาอาชีพของตนเองให้ดีขึ้น
- เกษตรกรที่เข้ารับบริการฯ ได้รับคำแนะนำทางวิชาการแล้วได้รับการติดตามอย่างต่อเนื่อง มีความรู้และทักษะในการปลูกและการปฏิบัติดูแลรักษาพืชผัก พืชไร่ ไม้ผล ยางพารา และพืชอื่นๆ ที่มีศักยภาพในพื้นที่

๙. ปัญหา / อุปสรรค

- ขาดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น โรคพืช ภูมิวิทยา และปฐพีวิทยา
- เกษตรกรที่มารับบริการส่วนใหญ่ไม่ได้เตรียมตัวอย่างพืชมาด้วย ทำให้ข้อมูลที่ได้รับไม่ชัดเจนเท่าที่ควร

ภาพกิจกรรม

การให้บริการคลินิกเกษตรเคลื่อนที่ฯ จังหวัดสตูล

การติดตามให้บริการแก้ไขปัญหาในพื้นที่
เกษตรกร จังหวัดสตูล

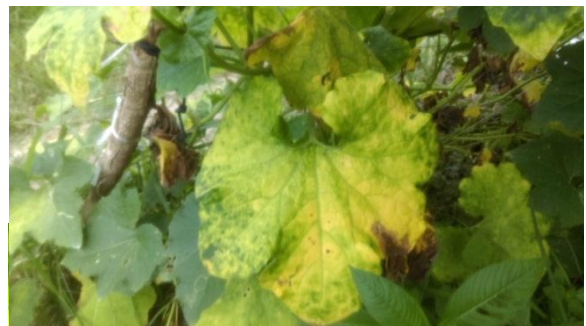
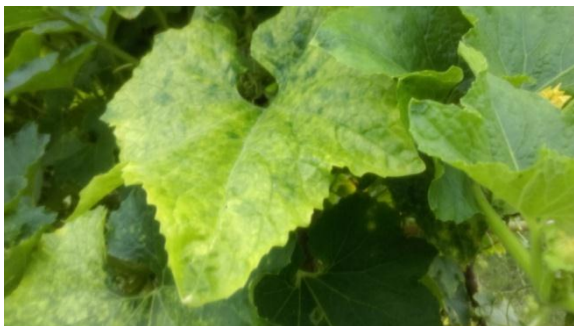

ผลผลิต

โรคแอนแทรกโนส (พริก)

(บวบ)

โรค
โรค

ใบเหลืองหงิก
ราน้ำค้าง (บวบ)

หนูกัดทำลายฝักข้าวโพด

เกษตรกรใช้กับดักล่อแมลงวันผลไม้